

Predlogi Društva Vesele nogice za dopolnitve in spremembe novele ZAKONA O OSEBNI ASISTENCI (ZOA_JO_23-1)

Rok za oddajo: 15.10.2023

SPLOŠNO

- Ministrstvo poskuša s tako napisano in predlagano novelo in njene posamezne člene, v katerih so preiščeni vstavljeni teksti, ki bodo kratili pravice, izključevati posameznike in zavajati tako uporabnike te storitve, kot tudi vso širšo javnost. Poleg tega pa novela skupini invalidov ustvarja privilegije in, na drugi strani, onemogoča dostop do storitev osebne asistencije tistim, ki niso opravilno sposobni ali imajo kombinirane motnje.
- Novela ne sledi pripombam članov pogajalske skupine, ki smo jih podajali na skupnih sestankih in v poslanih pripombah, ki smo jih že posredovali ministrstvu. Novelo je ministrstvo zasnovalo na lastnih idejah in predlogih nekaterih članov skupine, pa tudi posameznikov, ki očitno imajo ves čas, odkar je zakon v veljavi, vpliv na spremembe. Dosedanje spremembe ZOA in tudi ta različica povzročajo dodatno zmedo in očitno diskriminirajo različne invalidnosti. Je pa zaznati vpliv invalidskih organizacij na posamezne člene predloga zakona.
- Pripravljalci novele zakona z diskriminatornimi določili omejujejo izvajanje osebne asistencije na ozek krog izvajalcev (humanitarne organizacije in invalidske organizacije s podeljenim statusom), jim ustvarjajo poseben privilegij in dopuščajo monopol. Monopol na kateremkoli področju je škodljiv, v socialno varstvenih storitvah pa še posebej. **Opozarjamo, da zakon in pravilniki, ki omogočajo monopol in diskriminacijo v pravni državi niso dopustni. Slovenija je podpisnica številnih mednarodnih dokumentov, kjer se je zavezala k spoštovanju VSEH invalidov in ustvarjanju pogojev za njihovo vključevanje in življenje vseh enako.**

To, da bi naj imel izvajalec status humanitarne ali invalidske organizacije nima pomena, saj se je v praksi pokazalo, da imamo izvajalce, ki tega nimajo in delajo zelo dobro. Prej bi bilo temeljito razmisliti, da se organizacije, katerih naloga je zastopati interese invalidov, izloči kot izvajalce. Izvajalec mora biti visoko profesionaliziran in imeti zagotovljen kader za delo in izvajanje OA, tudi

24-urna dežurstva usklajevalcev. Določilo zakona, ki pogojuje, da lahko osebno asistenco kot nepridobitno dejavnost izvajajo le humanitarne organizacije in invalidske organizacije s podeljenim statusom v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije, ali zakonu, ki ureja invalidske organizacije, ter zavodi in društva s pridobljenim statusom delovanja v javnem interesu na področju invalidskega, socialnega varstva ali za opravljanje humanitarne dejavnosti na področju socialnega varstva, je diskriminatorno in omejujoče. Trenutno na terenu ni enakopravna obravnava vseh izvajalcev.

- Predlagatelj novele je pri pripravi zakona gledal zgolj na prihranek sredstev. Poudarjamo, da je pri tem predvsem **potrebno gledati na pravice uporabnikov, ob upoštevanju seveda druge zakonodaje in predpisov, ki tudi posredno ali neposredno urejajo področje osebne asistencije (npr. ZDR-1, Konvencija o pravicah invalidov, ZPIZ-2 ...).**
- **Z uveljavitvijo novele se poskuša osebe s kombiniranimi motnjami in motnjami v duševnem razvoju potisniti izven ZOA.**
- **Pri vsakršni spremembi ZOA je potrebno vzporedno imeti pripravljene druge storitve, ki bodo kakovostne in bodo ljudem omogočale najmanj dostojno življenje. Poleg osebne asistencije je potrebno razvijati več skupnostnih storitev, ki bi bile na voljo ranljivim skupinam ter bi uporabniki lahko nemoteno prehajali iz ene storitve v drugo nemoteno, glede na razpoložljivo število ur. Osebna asistencija se ne bi smela izključevati pri uporabnikih ki imajo družinskega pomočnika - oskrbovalca.**
- **Novela zakona ne rešuje in ne naslavlja pomanjkljivosti obstoječega zakona, ki jih deležniki (uporabniki, osebni asistenti in izvajalci) ugotavljamo v praksi, pri izvajanju osebne asistencije, ampak celo odpira nove konfliktne situacije in težave (celotni DPP izvajalcu osebne asistencije, ukinitvev enega družinskega člana, pogojevanje statusa izvajalcem OA, pogojevanje zaposlovanja invalidov ...).**
- **Novela v mnogih ozirih znižuje kvaliteto življenja uporabnikov (družbeno aktivni uporabniki pridobijo več ur, sofinanciranje uporabnika v višini celotnega DPP, omejevanje zaposlovanja družinskih članov in samostojnih podjetnikov posameznikov) in jim preprečuje svobodno izbiro osebnega asistenta.**
- **Dodatek za pomoč in postrežbo je denarni prejemek, s katerim upravičenec poravnava stroške, nastale zaradi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju. In stroški, ki jih upravičenec ima, niso zgolj povezani s pomočjo 3. osebe, ki jo lahko zagotavlja osebna asistencija, ampak tudi z morebitnimi doplačil zdravlil, prehranskih dopolnil, pripomočkov za nego, nameščanje, prilagoditev bivanjskih razmer ... Zato je poseganje in odvzemanje dodatka za pomoč in postrežbo upravičencem skrajno neodgovorno in nesprejemljivo.**
- **Novela zakona je polna kontradiktornosti. V uvodnem delu pripravljalcu navajajo, da aktivnost posameznika ni pogoj za pridobitev pravice do osebne asistencije, nadalje pa k 6. členu novele pojasnjujejo, da uporabnik "mora izkazovati, da sam ali s pomočjo zakonitega zastopnika izraža**

interes po izvajanju aktivnosti, ki so opredeljene v petem odstavku 2. člena tega zakona”.

- Novela zakona izključuje invalide, katerih invalidnost je posledica bolezni, kar lahko sklepamo iz 2. člena: *“Osebna asistenca po tem zakonu je pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, **vendar ne zaradi bolezni**, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo.”* **Menimo, da se je pri pripravi ZOA potrebno zgledovati po državah, kjer je OA že leta v veljavi npr. Švedska, Anglija, Danska.**
- Nekatera določila novele so nejasna in pavšalno opredeljena: npr. 4. odstavek 2. člena novele navaja: *“Med osebe iz prejšnjega odstavka ne spadajo osebe, ki potrebujejo samo podporno negovalno oskrbo in/ali so v vegetativnem stanju.”*

Iz določila ni jasno razvidno ali predlagatelji novele iz pravice do osebne asistencе poleg oseb, ki so v vegetativnem stanju izključujejo tudi osebe, ki potrebujejo samo podporno negovalno oskrbo. **Ob tem tudi ni jasno kaj sploh je mišljeno kot potreba po podporni negovalni oskrbi. Potrebna je jasnejša navedba in obrazložitev tega termina.**

- Predlagana novela zakona s svojimi spremembami **povzroč**a izvajalcem oziroma proračunski blagajni **dodatne stroške** (npr. odpravnine družinskim članom, ki jih bodo izvajalci morali odpuščati).
- Zakon se v svojih členih navezuje tudi na nekatere določbe Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki ima status zamika uporabe, njegove storitve še niso na voljo. Posledično je v tej noveli sklicevanje na Zakon o dolgotrajni oskrbi nedopustno.

KOMENTARJI NA PREDLOGE SPREMEMB PO POSAMEZNIH ČLENIH

2. člen (definicija osebne asistence)

(1) Osebna asistenca po tem zakonu je pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, vendar ne zaradi bolezni, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo.

Komentar:

Dodano besedilo v členu, ki določa "vendar ne zaradi bolezni". Čeprav je pojasnilo ministrstva, da so v nadaljevanju istega člena "med upravičenci do storitev osebne asistence vključeni tudi invalidi po Zakonu o socialnem vključevanju invalidov", menimo, da je člen napisan nejasno in iz njega ni razvidno, da uporabniki, katerih invalidnost je posledica bolezni (npr. ALS, mišična distrofija, multipla skleroza ...) niso izključeni iz OA in jim pravica do OA dejanska pripada. Predvsem nas skrbi za osebe s kombiniranimi motnjami in duševnimi motnjami.

Menimo, da je potrebno natančneje definirati, kaj je mišljeno kot bolezen, kajti distrofija je tudi bolezen. A potemtako distrofiki ne bodo upravičeni do osebne asistence in npr. osebe z redkimi genetskimi boleznimi?

Za primerjavo in zgled ponovno navajamo definicijo uporabnika v švedski zakonodaji:

"Upravičenci do osebne asistence so:

- 1. osebe z motnjami v duševnem razvoju, avtizmom ali stanjem, podobnim avtizmu;*
- 2. osebe s pomembno in trajno motnjo v duševnem razvoju po poškodbi možganov v odrasli dobi zaradi zunanje sile ali telesne bolezni*
- 3. osebe z drugimi večjimi in trajnimi telesnimi ali duševnimi okvarami, ki očitno niso posledica normalnega staranja in povzročajo precejšnje težave v vsakdanjem življenju ter posledično obsežno potrebo po podpori in storitvah.*

Poleg tega morajo ljudje potrebovati pomoč z vsaj eno od naslednjih petih temeljnih potreb:

- 1. Osebna higiena*
- 2. Prehranjevanje*
- 3. Oblačenje in slačenje*
- 4. Komuniciranje z drugimi*
- 5. Druga pomoč, ki zahteva podrobno poznavanje prizadetosti osebe."*

(3) Oseba, ki še ni pridobila odločbe o invalidnosti ali telesni okvari, vendar je na podlagi izvida zdravnika specialista ugotovljeno, da pri njej obstaja trajna okvara, ki temelji na spremembah v zdravstvenem stanju, ki jih ni mogoče odpraviti z zdravljenjem ali ukrepi medicinske rehabilitacije, zaradi katere potrebuje pomoč v skladu s tem zakonom, lahko pridobi pravico do osebne asistencije za čas trajanja enega leta od dokončnosti odločbe o pravici do osebne asistencije oziroma do končanega postopka ponovne ocene upravičenosti do osebne asistencije, pod pogojem, da je v roku enega leta podana vloga za ponovno oceno upravičenosti do osebne asistencije na podlagi pogojev iz prejšnjega odstavka.

Komentar:

Kdo poda vlogo za ponovno oceno? Uporabnik ali koordinator? Potrebno je natančno določiti, čigava odgovornost je podaja vloge za ponovno oceno.

(4) Med osebe iz prejšnjega odstavka ne spadajo osebe, ki potrebujejo samo podporno negovalno oskrbo in/ali so v vegetativnem stanju.

Komentar:

Katere so podporne, negovalne storitve? Menimo, da je potrebno natančneje definirati, katere potrebe so to, saj izključujejo pravico do osebne asistencije. V kolikor tekst ostaja takšen, bo v nadaljevanju dopuščal možnosti manipulacije in zlorabe. Podporna oskrba je tudi lahko aspiriranje ali nega osebe, ki izkazuje aktivnosti, ki jih navajate v predlogu zakona.

(5) Pri izvajanju osebne asistencije mora imeti uporabnik nadzor nad organizacijo in oblikovanjem storitev osebne asistencije glede na lastne potrebe, zmožnosti, življenjske okoliščine, pogoje ter želje. V primeru nezmožnosti upravljanja z lastno asistenco, naloge uporabnika prevzame njegov zakoniti zastopnik.

Komentar:

Menimo, da bi zakon moral natančneje določiti izvajanja osebne asistencije za uporabnike, ki imajo zakonite zastopnike. Ali je lahko uporabnik sam z osebnimi asistenti, brez navzočnosti zakonitega zastopnika?

(7) Kot aktivnost v okviru pravice do osebne asistencije se šteje vključevanje v:

- skrb za otroka do 18. leta starosti,
- zaposlitev ali aktivnosti aktivnega iskalca zaposlitve,
- aktivnosti rednega in izrednega programa izobraževanja oziroma usposabljanja,
- vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji ali
- druge aktivnosti vključevanja v družbo na lokalnem, regionalnem, državnem ali mednarodnem nivoju.

Komentar:

Definiranje aktivnosti je diskriminatorno, površno in pomanjkljivo. V sami "Oceni stanja in razlogih za sprejem zakona" je navedeno, da lahko aktiven uporabnik na podlagi ocene pridobi večji obseg pravice do osebne asistencije, saj potrebuje več pomoči kot pa oseba, ki ni aktivna. Teza je površna. Aktivnosti so lahko različne, izvajajo se lahko na domu ali zunaj doma, samostojno ali v

skupini. Oseba z tetraplegijo za (samostojno) življenje potrebuje več pomoči, kot npr. oseba z manjšimi gibalnimi ovirami, ki se udeležuje aktivnosti zunaj doma. Samo storitev spremstva na aktivnosti, še ne pomeni avtomatsko potrebo po več pomoči, kot navaja zgornja trditev. Prav tako je v Oceni stanja zapisano, da aktivnost uporabnika NI pogoj za pridobitev pravice, hkrati pa je navedeno, da uporabnik MORA izkazovati interes po izvajanju aktivnosti. Številni uporabniki so svoje aktivnosti lahko razvili šele po pridobitvi pravice do osebne asistencije in ob pomoči svojih osebnih asistentov. Nekorektno je do vseh vrst invalidnih oseb, da se aktivnosti v zakonu definirajo. Za zgled smo že zgoraj navedli primer švedske definicije osebne asistencije. Z uvedbo aktivnosti v zakon, kot je to sedaj predlagano, predlagatelj zavestno diskriminira vse tiste, ki so drugače aktivni, kot je to zapisano v zakonu, kar je za pravno državo in državo, ki ščiti pravice invalidov nedopustno.

Pripravljalci predloga novele v tem delu niso upoštevali temeljnih načel Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI), ki so opredeljena v 2. členu zakona:

- spoštovanje in zagotavljanje človekovih pravic invalidov in njihovega dostojanstva,
- zagotavljanje enakih možnosti za invalide in njihova nediskriminacija ter
- spoštovanje in sprejemanje različnosti zaradi invalidnosti.

(8) Uporabniku je zagotovljena prosta izbira izvajalca osebne asistencije in osebnega asistenta.

Komentar:

To ne drži v celoti, saj so znotraj predlagane spremembe ZOA omejitve glede zaposlitve družinskih članov in samostojnih podjetnikov posameznikov.

6. člen (uporabniki)

(2) Do osebne asistencije je upravičen uporabnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje, da:

- je invalid, skladno z drugim odstavkom 2. člena tega zakona,
- zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri aktivnem opravljanju vsakodnevnih opravil, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev;
- sam ali s pomočjo zakonitega zastopnika izraža interes po izvajanju aktivnosti iz sedmega odstavka 2. člena tega zakona,
- je državljan Republike Slovenije s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji;
- je star od 18 do 65 let;
- živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe;
- potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko.

Komentar:

Zakaj mora izkazovati interes po izvajanju aktivnosti, če je predhodnem besedilo zakona v točki "Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona" navedeno, da aktivnost posameznika NI pogoj za pridobitev pravice. Prav tako, je potrebno razumeti, da uporabniki pred osebno asistenco živijo v precej izključujočem okolju in pogostokrat nimajo možnosti vključevanja v raznovrstne prostočasne aktivnosti (ali izvajanje ni prilagojeno za posebne potrebe ali ni možnosti dostopa zaradi arhitekturnih ovir). Šele z osebno asistenco je mnogo uporabnikom omogočeno udeleževanje v prostočasnih aktivnostih. Večina jih šele takrat prične razmišljati katerih aktivnosti bi se udeležili.

Ponovno poudarjamo, da se z uvedbo in pogojevanjem aktivnosti povzroča in pričinja vzpostavljati stanje, kjer bo v Sloveniji uzakonjeno, da imamo prvorazredne invalide z vsemi privilegiji in tiste v težjih stanjih, pri katerih pa bo poskrbljeno le za najnujnejše potrebe. Država in zakonodajalec zavestno diskriminirata!!!!

(4) Ne glede na prejšnji odstavek se osebam ob dopolnjenem 65. letu starosti po uradni dolžnosti ponovno oceni potreba po osebni asistenci.

Komentar:

Menimo, da ni potrebe po ponovni oceni ob dopolnjenem 65. letu starosti, saj se stanje uporabnikov običajno s staranjem slabša in ne izboljšuje. S kakšnim namenom bi se ponovna ocena naredila ravno ob dopolnjenem 65. letu starosti?

7. člen (storitve osebne asistence)

(1) Storitve osebne asistence so:

- a) storitve, namenjene osebni pomoči uporabnika:
- pomoč pri oblačenju in slačenju ter zagotavljanju ustrezne telesne temperature;
  - pomoč pri uporabi stranišča oziroma pri odvajanju;
  - kopanje in pomoč pri umivanju ter vzdrževanju osebne higiene;
  - pomoč pri hranjenju in pitju;
  - pomoč pri gibanju, posedanju, premeščanju, vstajanju ali nameščanju v ustrezen položaj;
  - pomoč pri namestitvi, upravljanju in uporabi ortopedskih in tehničnih pripomočkov, vodenje in pomoč pri orientaciji slepe in gluhoslepe osebe;
  - pomoč pri jemanju zdravil in opravljanju drugih aktivnosti v zvezi z zdravjem, za katere bi se lahko usposobil uporabnik sam in jih tudi opravljal, če ne bi potreboval osebne asistence, saj se za opravljanje storitve ne zahteva posebnih znanj;
  - druge storitve, namenjene pomoči pri opravljanju opravil, namenjenih osebni pomoči,
- b) storitve, namenjene pomoči v gospodinjstvu in drugih dnevnih opravilih:
- pomoč pri pripravljanju hrane in kuhanju;

- pomoč pri čiščenju in vzdrževanju bivalnih prostorov (sesanje, pranje perila, likanje, brisanje prahu, čiščenje oken in tal, opravljanje drobnih hišnih opravil, idr.);
  - pomoč pri oskrbi, negi in skrbi otroka uporabnika/starša ob njegovi prisotnosti in navodilih;
  - pomoč pri urejanju osebne dokumentacije;
  - pomoč pri oskrbi hišnih ljubljencev;
  - pomoč pri vsakodnevnih nakupih in nakupih predmetov trajne rabe;
  - druge storitve, namenjene pomoči pri opravljanju podpornih dnevnih opravil;
- c) spremstvo:
- vodenje in pomoč pri orientaciji v prostoru;
  - vožnja avtomobila (osebno spremstvo in osebni prevoz na uporabnikove stroške);
  - pri vključevanju v športne, rekreacijsko športne in kulturne dejavnosti;
  - pri ohranjanju zdravja v zdraviliščih in na drugih krajih;
  - druga pomoč, ki se nanaša na spremstvo v situacijah, kjer uporabnik pri spremstvu potrebuje pomoč;
- d) pomoč na delovnem mestu in v izobraževalnem procesu oziroma usposabljanju ter drugih dejavnostih in aktivnostih, vključno s pomočjo pri aktivnem iskanju zaposlitve:
- pomoč pri namestitvi opreme in pripomočkov ter delovnih in študijskih sredstev;
  - pomoč pri urejanju in vodenju dokumentacije, branju in pisanju, spremljanje na šolske in izven šolske aktivnosti ter spremljanje na izobraževanja in druge aktivnosti v okviru izobraževalnega, usposabljanja ali delovnega procesa;
  - pomoč pri uporabi informacijsko komunikacijske tehnologije;
  - druga pomoč, ki se nanaša na delovni proces, izobraževanje oziroma usposabljanje ter druge dejavnosti in aktivnosti, ki jih opravlja uporabnik;
  - pomoč pri aktivnem iskanju zaposlitve;
- e) pomoč pri komunikaciji:
- pri branju besedil v prilagojenih načinih sporazumevanja (knjig, strokovne literature, časopisov, literature po izboru uporabnika);
  - pri komunikaciji preko različnih informacijsko komunikacijskih tehnologij na zahtevo uporabnika;
  - prenos vseh informacij iz in v okolje na zahtevo uporabnika;
  - tolmačenje in prenos informacij uporabniku na podlagi slikovnega materiala.

Komentar:

V odločbi uporabnika so določene storitve OA do katerih je uporabnik upravičen. Znotraj teh lahko uporabnik izbira in določa katere se bodo izvajale. Smo mnenja, da storitev ni potrebno posebej navajati v odločbi za vsakega posameznega uporabnika, ampak za vse veljajo storitve določene v zakonu samem. Uporabniku se lahko stanje spremeni, poslabša in s tem tudi njegove potrebe, ki so lahko drugačne od določenih storitev v odločbi. Kaj v takšnem primeru? Uporabnik, ki prej ni potreboval pomoči pri gospodinjstvih opravilih, ker jih je bil zmožen opravljati sam, zaradi spremembe stanja jih zdaj ni več zmožen, v odločbi pa teh storitev nima priznanih. Ali lahko asistent izvaja te storitve?

(2) Obvezna prisotnost osebnega asistenta v času nočnega počitka uporabnika ni dovoljena, če ne gre za uporabnikovo življenjsko ogroženost zaradi nezadovoljive njegovih osnovnih življenjskih potreb.

Komentar:

Besedilo člena je diskriminatorno ter popolnoma pomanjkljivo zapisano. Člen navaja, da se osebna asistenca ne sme izvajati v nočnem času pri uporabnikih, ki niso življenjsko ogroženi. Ni jasno določeno ob katerih urah naj bi bil čas "nočnega počitka", kaj je življenjska ogroženost, kdo bo določil kateri uporabniki so življenjsko ogroženi ... Ali tudi v primeru, ko uporabnik ni življenjsko ogrožen, vendar želi ponoči izvajati določene aktivnosti (npr. obisk koncerta, kina, različnih praznovanj ipd.) ne sme prejemati storitve osebne asistencence? Predlagatelj sam govori o "aktivnih uporabnikih", ki pa jih na drugi strani omejuje na dnevne aktivnosti. Člen je popolnoma v nasprotju z določili, da ima uporabnik sam nadzor nad organizacijo in oblikovanjem storitev OA glede na lastne potrebe, zmožnosti, življenjske okoliščine, pogoje ter želje. Kdo in na kakšen način bo določal, kdaj se uporabniku lahko nudijo ure nočnega dela osebnega asistenta?

8. člen (komunikacijski dodatek)

(1) Ne glede na pogoj iz sedme alineje drugega odstavka 6. člena tega zakona, se lahko gluhemu, slepemu ali gluhoslepemu uporabniku, ki potrebuje izmed storitev osebne asistencence iz prejšnjega člena samo pomoč pri komunikaciji in spremstvu, tudi če ne izpolnjuje pogoja najvišje starostne meje iz tretje alineje drugega odstavka 6. člena tega zakona, odobri osebna asistenca v obsegu 30 ur na mesec. Uporabnik lahko namesto osebne asistencence izbere denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb, ki je določen v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(2) Pravica do komunikacijskega dodatka se izključuje s pravico do osebne asistencence.

Komentar:

V zakonu so bile izpuščene osebe z težavami v govoru, neme osebe. Menimo, da so ti prav tako upravičeni do komunikacijskega dodatka.

9. člen (osebna asistenca in druge storitve)

(1) Pravica do osebne asistencence se izključuje s:

- celodnevni institucionalni varstvom, družinskim pomočnikom in dolgotrajno bolnišnično obravnavo v skladu s predpisi, ki urejajo področje socialnega in zdravstvenega varstva,
- celodnevni institucionalni varstvom v skladu s predpisi, ki urejajo šolsko zakonodajo,

- dolgotrajno oskrbo v instituciji, oskrbovalcem družinskega člana in denarnim prejemkom, v skladu s predpisi, ki urejajo področje dolgotrajne oskrbe,
- storitvijo socialnega vključevanja prebivanja s podporo v skladu z zakonom, ki ureja socialno vključevanje invalidov, in
- prestajanjem zaporne kazni.

Komentar:

Pravica do osebne asistence, se med drugim izključuje tudi s celodnevним institucionalnim varstvom v skladu s predpisi, ki urejajo šolsko zakonodajo. Ponovno opozarjamo, da je tukaj je potrebno paziti na tiste uporabnike, ki obiskujejo šolo v Cirusu Kamnik in so podobnih šolah oz. zavodih, saj so ti šolajoči ob vikendih in praznikih ter počitnicah doma. V tem času jim je potrebno zagotoviti OA. Osebna asistenca se ne bi smela izključevati pri uporabnikih ki imajo družinskega pomočnika - oskrbovalca.

(3) Pravica do osebne asistence se ne izključuje s pravico do vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji oziroma pravico do drugih podpor pri zaposlovanju in socialnem vključevanju, ki so financirane iz javnih virov in so urejene v predpisih s področja socialnega varstva in zaposlovanja invalidov ter vključenosti v izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov v skladu s predpisi, ki urejajo šolsko zakonodajo.

Komentar:

Menimo, da je v škodo uporabnika, da se število ur vključenosti v VDC zapiše v odločbo, kajti dogovor vključenosti v VDC ni stalni in se lahko spreminja.

Vključenost uporabnika v programe vzgoje in izobraževanje ter programe vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji ne more in ne sme biti sestavni del odločbe! Jasno je namigovanje na krčenje števila koriščenih ur osebne asistence. Vključenost v te programe se lahko spreminja, uporabnik lahko tudi spremeni izvajalca teh storitev. V teh primerih bo potrebno spremeniti odločbo, kar je dolgotrajni birokracijski proces. V tem času bo uporabnik prikrajšan za koriščenje pravice do osebne asistence, ker je to navedeno v odločbi, kar je popolnoma nepotrebno.

Po navedbah ministrstva znesek DPP (dodatka za pomoč in postrežbo) ne more biti naveden v odločbi ali na vrednotnici, saj je spremenljive narave. Kako je lahko potem vključenost v VDC, ki je prav tako spremenljive narave, navedena na odločbi? Določba nakazuje omejevanje koriščenja pravice uporabnikom. Uporabnik ima pravice se odločiti kakšen dogovor bo sklenil v programih vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji, ima tudi pravico ta dogovor spreminjati ali prekiniti. Kako se bo dogovor izvrševal je v odgovornosti izvajalcev teh programov in uporabnikov in ne more biti stvar osebne asistence.

Jasno mora biti zapisano, in to v tem členu, da ali se ure vključenosti v te programe, zmanjšujejo od ur osebne asistence In nikakor se to ne more določiti v odločbi. To vidimo kot zavajanje uporabnikov ter kršenje njihovih pravic ne

samo v osebni asistenci, tudi na drugih področjih socialnega varstva ter vzgoje in izobraževanja.

(4) Število odobrenih ur osebne asistencije se zmanjša za število ur, za katere je uporabnik vključen v programe ali storitve iz drugega odstavka tega člena, ki so bile uporabniku priznane iz naslova vključenosti v izvedbenem načrtu osebne asistencije.

Komentar:

Zakaj je potreben ta člen, če je to določeno že v 2. točki tega člena. Pojasnila prosim.

10. člen (izvajalci osebne asistencije)

Osebno asistenco kot nepridobitno dejavnost izvajajo humanitarne organizacije in invalidske organizacije s podeljenim statusom v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije, ali zakonom, ki ureja invalidske organizacije, ter zavodi in društva s pridobljenim statusom delovanja v javnem interesu na področju invalidskega, socialnega varstva ali za opravljanje humanitarne dejavnosti na področju socialnega varstva, z vpisom v register izvajalcev osebne asistencije iz 39. člena tega zakona na podlagi odločbe ministrstva, pristojnega za invalidsko varstvo (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo).

Komentar:

Pogojevanje s podeljenim statusom, ne jamči višje kakovosti izvajanja storitve, omogoča pa razvoj monopola med izvajalci osebne asistencije čemur odločno nasprotujemo. Zakon določa, da morajo izvajalci zaposlovati strokovne kadre, kar že samo po sebi zagotavlja kakovostno izvajanje storitev. Bodoči izvajalec lahko 20 let dela na področju oseb s posebnimi potrebami in invalidnostmi, pa nima takšnega statusa, njegove izkušnje pa izkazujejo znanja in strokovnost. Status ne zagotavlja kakovosti, kakovost zagotavlja ustrezen nadzor in konkurenca, ki vsakogar sili v dvig kakovosti.

11. člen (osebni asistent)

(1) Osebni asistent je fizična oseba, ki opravlja osebno asistenco pri izvajalcu osebne asistencije na podlagi pogodbe o zaposlitvi ali kot samostojni podjetnik posameznik, če sam opravlja delo osebnega asistenta, če:

- je polnoletna,
- je poslovno sposobna,
- iz kazenske evidence ne izhaja, da je bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje na področju nasilja, spolne nedotakljivosti oziroma diskriminatornega ravnanja na podlagi invalidnosti v skladu z drugimi predpisi, in
- ima opravljeno usposabljanje v skladu s tem zakonom.

Komentar:

Predlagamo razširitev možnosti dela dijakov in študentov tudi na redne ure osebne asistence, saj bi delo preko študentske napotnice omogočilo fleksibilnejšo zagotovitev osebne asistence uporabnikom, prav tako pa bi lahko skozi takšno obliko pridobivali mlajše kadre, ki bodo pri svojem delu nabirali dragocene izkušnje in znanje nekateri pa bodo v tem tudi ostali. Pomanjkanje kadrov je očitno.

(3) Osebni asistenti, ki opravljajo storitve osebne asistence kot samostojni podjetniki posamezniki iz prvega odstavka tega člena, lahko v tekočem mesecu pri posameznem izvajalcu osebne asistence opravijo največ 15 % vseh opravljenih ur storitev osebne asistence izvajalca v preteklem mesecu.

Komentar:

Zakaj omejitev število ur opravljanja osebne asistence samostojnim podjetnikom? Osebnih asistentov primanjkuje, s to omejitvijo bi še otežili zagotovitev osebnih asistentov uporabnikom. Prav tako, število ur niha iz meseca v mesec in ta omejitev otežuje načrtovanje zagotavljanja osebne asistence. Osebni asistent je specifično izbran za posameznega uporabnika. Zaradi meseca, ki ima sam po sebi manj ur ter je, zaradi različnih razlogov, bilo opravljenih manj ur osebne asistence, je lahko v prihajajočem mesecu specifični uporabnik prikrajšan za ure osebne asistence, ker ima asistenta, ki delo opravlja kot s.p., in ker je izvajalec v preteklem mesecu opravil manjše število ur. Poleg tega se samostojnega podjetnika posameznika ne sme nadomeščati, kar v primeru, da v določenem mesecu s.p. ne bi smel opraviti potrebnega števila ur osebne asistence, lahko pride do tega, da se uporabniku ne morejo zagotoviti vse ure po izvedbenem načrtu, kar pa pripelje do stiske uporabnika in lahko tudi do njegove življenjske ogroženosti. To da se ne sme nadomeščati asistenta, ki dela preko s.p.-ja, kar je zapisano v že veljavnem zakonu in pravilnikih, pa je nedopustno in je nujno potrebno spremeniti.

(5) Osebno asistenco pri uporabniku opravlja največ en družinski član uporabnika. Za družinskega člana uporabnika se šteje:

- zakonec ali zunajzakonski partner, partner partnerske zveze ali neskljenjene partnerske zveze,
- otrok ali otrok osebe iz prejšnje alineje,
- starš ali starš osebe iz prve alineje tega odstavka,
- brat ali sestra,
- stari starš ali stari starš osebe iz prve alineje tega odstavka,
- vnuk, vnukinja,
- sorodnik po svaštvu do vštetega drugega kolena,
- rejnik ali rejnica.

Komentar:

Izvajalci se že dlje časa srečujemo s težavo pomanjkanja kadra. Z omejitvijo družinskih članov bo zelo otežena zagotovitev osebnih asistentov uporabnikom.

Še posebej pri uporabnikih, pri katerih se osebna asistenca izvaja v več izmenah, oziroma imajo uporabniki zahtevnejše potrebe, so težje ovirani ali potrebujejo posebno nego in pomoč.

Izpostavljamo, da se v tem določilu krši pravica do svobodne izbire osebnega asistenta. Ne smemo spregledati, da nekateri uporabniki tujih asistentov ne sprejemajo (stigma, sram, tujcev ne sprejemajo ...). Zakon bi moral omogočati vsaj izjeme za posamezne uporabnike, kjer je, zaradi življenjskih okoliščin in njihovih specifičnih potreb potrebno, da OA izvajata dva družinska člana. Predvsem je potrebno imeti v mislih tiste uporabnike, ki imajo večje število ur. Tukaj je treba biti pozoren na tiste uporabnike, kjer je za njihovo korist najbolje, da je asistent njegov družinski član oziroma tudi dva ter, če ne gre drugače, dovoliti izjeme, in sicer na podlagi dodatne ocene strokovne komisije, ki bi preučila potrebe uporabnika. Ne smemo spregledati tudi uporabnikov, ki ne živijo v strnjениh naseljih in so njihove bivalne okoliščine zahtevnejše. V teh primerih je osebne asistente, ki niso družinski člani, še posebej težko zagotoviti. Uporabnikom, ki živijo izven večjih krajev, že sedaj izvajalci zelo težko najdejo ustreznega asistenta.

Poraja se vprašanje kako bomo, zaradi primanjkljaja osebnih asistentov na trgu dela, nadomestili osebne asistente pri uporabnikih, ki bodo izgubili asistente - družinske člane. Odpuščanje "odvečnih" družinskih članov bo povzročilo nepotrebne dodatne stroške, opozoriti pa je potrebno tudi na primere, ko imajo zaposleni posebno varstvo pred odpovedjo. Delavcu, ki je dopolnil starost 58 let ali delavcu, ki mu do izpolnitve pogojev za starostno upokožitev manjka do pet let pokojninske dobe, delodajalec ne more brez njegovega pisnega soglasja odpovedati pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga, dokler delavec ne izpolni pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine. V nemalo primerih lahko gre tudi za dva zaposlena osebna asistenta, ki sta družinska člana starejša od 58 let, pogojev za starostno upokožitev pa (še) ne izpolnjujeta. Z odpustom t.i. "varovanih oseb" bo delodajalec kršil Zakon o delovnih razmerjih, v kolikor, da bo zaposleni soglašal z odpovedjo, pa bo le-ta izgubil pravice, ki mu pripadajo v primeru odpovedi (denarno nadomestilo za brezposelnost).

(7) Osebni asistent evidentira izvajanje storitev osebne asistencе pri uporabniku v informacijskem sistemu iz četrtega odstavka 12. člena tega zakona, tako da evidentira začetek in konec izvajanja storitev osebne asistencе. Prav tako je dolžan potrditi opravljene ure storitev osebne asistencе pri uporabniku najkasneje do konca tekočega tedna.

Komentar:

Osebni asistent z uporabo aplikacije potrdi svojo prisotnost na delovnem mestu pri uporabniku. Menimo, da ni smiselno, da bi osebni asistent moral še dodatno potrjevati opravljene ure, saj je aplikacija namenjena nadzoru financiranja storitev osebne asistencе.

Izpostavljamo problem, da so v Sloveniji še vedno območja, kjer ni pokritosti omrežja in se asistenti iz tehničnih ne morejo evidentirati. Ministrstvo iz tega

razloga ne more naložiti obveznega evidentiranja opravljenega dela za vse osebne asistente.

V kolikor se to določilo uveljavilo ali bo ministrstvo zagotovilo za vse uporabnike osebne asistence ustrezne tehnične pogoje (pokritost omrežja, računalnike ali druge naprave)?

12. člen (pridobitev statusa izvajalca osebne asistence)

(1) Izvajalec osebne asistence pridobi status izvajalca osebne asistence z vpisom v register iz 39. člena tega zakona na podlagi odločbe ministrstva.

(2) Izvajalec osebne asistence se vpiše v register izvajalcev osebne asistence, če:

- bo izvajal osebno asistenco za najmanj trideset uporabnikov, pod pogojem, da vsaj en invalid, ki se šteje v kvoto za zaposlovanje invalidov skladno z zakonom, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, opravlja funkcijo odgovorne osebe izvajalca osebne asistence ali je redno zaposlen na delovnem mestu strokovnega vodje, usklajevalca osebne asistence ali administrativnega oziroma računovodskega delavca pri izvajalcu osebne asistence;

Komentar:

Določbe zagotovitve pogojev za status izvajalca osebne asistence, ki določajo pogoje obstoja že obstoječim izvajalcem, so nezakonite, saj kršijo "prepoved retroaktivnih zakonov". Načelo retroaktivnosti določa, da zakoni ne smejo veljati za dejanja ali dogodke, ki so se zgodili pred njihovo uveljavitvijo. To načelo je pomembno, ker preprečuje retroaktivno spreminjanje pravnih obveznosti. Velja načelo, da zakoni veljajo od trenutka svoje uveljavitve naprej in ne vplivajo na pretekle dogodke. V kolikor ta pogoj ostane, v nobenem primeru ne more vplivati na delovanje že obstoječih izvajalcev.

Pogoj tridesetih uporabnikov praktično onemogoča nastanek novih izvajalcev, kar posledično vodi v vzpostavitev monopola med obstoječimi večjimi izvajalci in izgubo dovoljenja za izvajanje osebne asistence tistih trenutnih izvajalcev, ki imajo manj kot 30 uporabnikov. Ti izvajalci lahko da zelo dobro opravljajo svoje delo in ni pravično, da bi zaradi novega pogoja izgubili dovoljenje za izvajanje. "Manjši" izvajalci lahko vodijo izvajanje osebne asistence celo kvalitetneje kakor večji, saj so pogosto več na terenu in tako bolj prisotni pri samem izvajanju osebne asistence.

Pogojevanje zaposlovanja invalidov in pogojevanje zaposlovanja na točno določenih delovnih mestih je nesmiselno ter v praksi neuresničljivo. Storitve osebne asistence ne izvaja javni zavod, temveč zasebni izvajalci. Kot zasebni izvajalec bi moral imeti proste roke za izbiro kadra, ne pa samo, da se pogojuje zaposlitev invalidov, temveč se v predlogu zakona pogojuje tudi delovna mesta za zaposlitev invalidov. Zaposlovanje invalidov ne jamči kakovosti izvajanja osebne asistence. Le to zagotavljajo strokovni kadri, ki jih določa že obstoječi zakon.

Kvota zaposlovanja invalidov je določena v Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov ter v Uredbi o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov. Ni potrebe, da jo še posebej določa Zakon o osebni asistenci ter na kakšnih delovnih mestih morajo biti invalidi zaposleni. Problematiko zaposlovanja invalidov naj urejajo ločeni zakoni.

Besedilo jasno nakazuje ohranjanje statusa izvajalca izključno med invalidskimi organizacijami, ki imajo v večini v organizacijski strukturi vključenih več oseb z invalidnostjo. Ponovno se nakazuje želja k vzpostavitvi monopola invalidskih organizacij med izvajalci osebne asistencije, kar pa ne jamči varovanja pravic uporabnikov osebne asistencije.

- ima dokazilo o statusu iz 10. člena tega zakona;

Komentar:

Kot smo že zapisali - pogojevanje s statusom ne zagotavlja večje kakovosti izvajanja osebne asistencije.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek se v register izvajalcev osebne asistencije vpiše tudi izvajalec, ki izpolnjuje pogoje iz druge do šeste alineje prejšnjega odstavka in ki bo izvajal osebno asistencijo za najmanj deset uporabnikov, pod pogojem, da 75 % oseb, ki so zaposlene pri izvajalcu osebne asistencije šteje v kvoto za zaposlovanje invalidov skladno z zakonom, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov in opravljajo funkcijo odgovorne osebe izvajalca osebne asistencije ali so redno zaposleni na delovnem mestu kot strokovnega vodje, usklajevalca osebne asistencije ali administrativnega oziroma računovodskega delavca pri izvajalcu osebne asistencije.

Komentar:

Obvezno zaposlovanje oziroma vključevanje oseb z invalidnostmi v organe izvajalca dovoljuje monopol izvajalcem, ki so invalidske organizacije in je, po našem mnenju, zelo sporno. Tak ukrep ne zagotavlja kakovosti kvečjemu jasno odpira monopol.

Podan je pogoj za izvajalce, da izvajajo OA za najmanj trideset uporabnikov. Zakaj je potrebno določati dodatne (drugačne) pogoje za tiste, ki jih imajo 10. Uvajanje "kvot" v organe upravljanja ali/in zaposlitev kot strokovne delavce, po našem mnenju, nima podlage, zato bi želeli, da ministrstvo predstavi utemeljitev za to določilo. Takšen pogoj je unikum v naši zakonodaji in ne zagotavlja dviga kakovosti storitev OA. Zakaj tega pogoja ni potrebno izpolnjevati denimo domovom za ostarele ali VDC-jem?

Osebna asistencija je namenjena pomoči invalidom do samostojnega življenja in ne zaposlovanju invalidov. Zaposlovanje invalidov urejajo drugi zakoni!

13. člen
(vloga za pridobitev statusa izvajalca osebne asistencе)

(2) Vlogi iz prejšnjega odstavka se priloži:

1. dokazilo o registraciji, iz katerega je razvidno, da je registriran za opravljanje dejavnosti socialnega varstva brez nastanitve, dejavnosti humanitarnih organizacij ali dejavnost invalidskih organizacij;
2. dokazilo o statusu delovanja v javnem interesu na področju invalidskega, socialnega varstva ali za opravljanje humanitarne dejavnosti na področju socialnega varstva;

Komentar:

Kot smo že izrazili svoje mnenje; status ne jamči kakovosti izvajanja osebne asistencе. Krši načelo retroaktivnosti v primerih, ki zadevajo že obstoječe izvajalce.

14. člen
(ohranjanje statusa izvajalca osebne asistencе)

(1) Izvajalec osebne asistencе mora ves čas izvajanja osebne asistencе izpolnjevati vse zakonske pogoje za njeno izvajanje.

(2) Izvajalec osebne asistencе ministrstvu pred vsako spremembo, ki je pomembna za ohranitev statusa, predhodno pisno sporoči vsa dejstva in okoliščine, ki bi lahko vplivali na ohranitev statusa izvajalca osebne asistencе.

(3) Izvajalec osebne asistencе, ki zaradi objektivnih okoliščin nepričakovano izgubi uporabnika, strokovnega vodjo ali usklajevalca osebne asistencе in zato ne izpolnjuje zakonskih pogojev, ima dva meseca časa, da izpolni te zakonske pogoje. Rok začne teči zadnjega dne v mesecu, ko teh pogojev ne izpolnjuje. Izpolnitev pogojev dokazuje s predložitvijo dokazil o izpolnitvi pogojev. V tem času se pri preostalih uporabnikih osebna asistencа izvaja nemoteno.

Komentar:

Menimo, da sta dva meseca premalo časa, za izvedbo zaposlitvenega procesa strokovne vodje in usklajevalca. Nerealno je pričakovati, da lahko izvajalec v tem času najde primerno osebo. Sam zaposlitveni proces je daljši, že zaposleni pa imajo tudi odpovedne roke, ki so lahko dolgi tudi dva meseca. Rok za izpolnitev teh pogojev mora sigurno biti daljši, vsaj 4 mesece. Tako kratki roki silijo izvajalce, da na delovna mesta usklajevalca in strokovne vodje zaposlijo bodisi poznane osebe ali se zadovoljijo s slabšim kandidatom, zaradi strahu pred izbrisom ali nepriznanjem ur. K besedilu člena, bi moralo biti jasno zapisano in dodano besedilo, da se izvedene ure v tem obdobju priznajo v celoti.

Poleg tega pa je rok dveh mesecev, v neskladju z rokom treh mesecev v tretjem odstavku 15. člena. Kaj se dogaja v tretjem mesecu? Ali se upoštevajo vse

izvedene ure osebne asistence? Menimo, da je roka iz 14. člena in 15. člena potrebno izenačiti.

15. člen

(prenehanje statusa izvajalca osebne asistence in izbris iz registra izvajalcev osebne asistence)

(1) Izvajalcu osebne asistence preneha status z izdajo odločbe ministrstva o prenehanju statusa in izbrisu izvajalca iz registra izvajalcev osebne asistence, če:

- v enem letu od vpisa v register ne začne izvajati storitev osebne asistence, preneha izvajati storitve osebne asistence in o tem pisno obvesti ministrstvo v roku petnajst dni od prenehanja dejavnosti,
- eno leto ne izvaja storitev osebne asistence po tem zakonu,
- preneha obstajati,
- ne izpolnjuje pogojev iz drugega do četrtega odstavka tega člena,
- s sredstvi za izvajanje storitev osebne asistence ne ravna namensko in gospodarno v skladu s predpisi, ki opredeljujejo osebno asistenco,
- ne predloži poročil v skladu s 16. členom tega zakona,
- ne uporablja informacijskega sistema iz četrtega odstavka 12. člena tega zakona,
- so ugotovljene nepravilnosti na podlagi nadzora iz 42. člena tega zakona.

Komentar:

v 4. alineji se navaja neizpolnjevanje pogojev iz drugega do četrtega odstavka tega člena. Iz besedila drugega in četrtega odstavka ni razvidno kateri pogoj ima zakonodajalec v mislih. Je sklicevanje na 15. člen in pogoje v njem pravilno?

(2) Če izvajalec osebne asistence ne bo več izvajal in zahteva izbris iz registra izvajalcev osebne asistence, ali če mu je status izvajalca osebne asistence odvzet po uradni dolžnosti, mora skupaj z uporabnikom in koordinatorjem uporabniku poiskati novega izvajalca osebne asistence v enem mesecu od dneva, ko je zaprosil za izbris iz registra izvajalcev osebne asistence ali mu je bil status odvzet po uradni dolžnosti. V tem obdobju mora izvajalec osebne asistence skladno s pogodbo iz 17. člena tega zakona zagotavljati osebno asistenco za uporabnike.

Komentar:

Zakaj mora izvajalec v primeru prenehanja izvajanja osebne asistence sodelovati pri iskanju novega izvajalca za uporabnika, če 8. odstavek 2. člena določa, da je uporabniku zagotovljena prosta izbira izvajalca oziroma si uporabnik sam izbere izvajalca. Menimo, da izvajalec mu lahko pri tem pomaga, sigurno pa k temu ne more biti obvezan.

(3) Kadar izvajalec osebne asistence ne zaposli usklajevalca osebne asistence, čeprav že tri mesece izpolnjuje pogoj za njegovo zaposlitev iz tretje alineje drugega odstavka 12. člena, od zadnjega dne v mesecu, ko prvič izpolnjuje ta pogoj, se izvajalec osebne asistence lahko izbriše iz registra izvajalcev osebne asistence.

Komentar:

Rok dveh mesecev v 3. odstavku, 14. člena je v neskladju z rokom treh mesecev v tretjem odstavku 15. člena. Kaj se dogaja v tretjem mesecu? Ali se upoštevajo vse izvedene ure osebne asistence? Menimo, da je roka iz 14. člena in 15. člena potrebno izenačiti.

(4) Predlog za izbris iz registra izvajalcev osebne asistence vloži izvajalec osebne asistence najmanj 30 dni pred predvidenim prenehanjem izvajanja storitev osebne asistence ali izvajalec nadzora iz 42. člena tega zakona. O izbrisu iz registra izvajalcev osebne asistence odloči ministrstvo.

Komentar:

Kakšen je predviden rok prenehanja izvajanja storitve osebne asistence v primerih vložitve predloga za izbris v primerih, ko predlog vloži izvajalec nadzora iz 42. člena tega zakona? Rok je potrebno določiti v zakonu.

**18. člen
(izvedbeni načrt osebne asistence)**

(2) Izvedbeni načrt vsebuje:

- opredelitev vrste nalog, ki jih opravlja osebni asistent,
- navedbo osebnih asistentov, ki bodo opravljali osebno asistenco pri uporabniku,
- terminski plan izvajanja osebne asistence,
- obseg in vrsto storitev osebne asistence v primeru, ko uporabnik ni vključen v storitve iz 9. člena tega zakona oziroma za čas, ko storitve iz 9. člena tega zakona niso na voljo,
- obseg in vrsto storitev osebne asistence za čas, ko je uporabnik vključen v storitve iz 9. člena tega zakona, ter
- pravice in obveznosti uporabnika, osebnih asistentov in izvajalca.

Komentar:

Glede na dejstvo, da se tudi v izvedbenem načrtu opredelijo ure vključenosti v druge programe, zaradi katerih se zmanjšujejo ure osebne asistence, ni potrebe, da je ta podatek vključen v odločbi.

**20. člen
(izvajanje osebne asistence)**

(4) Uporabnik oziroma njegov zakoniti zastopnik mora v informacijski sistem iz četrtega odstavka 12. člena tega zakona vnesti tedenski urnik dela osebnih asistentov najkasneje do petka za prihodnji teden. Uporabnik oziroma njegov zakoniti zastopnik je dolžan v informacijskem sistemu ob nastanku vsake spremembe posodobiti urnik ter najkasneje v ponedeljek potrditi opravljene ure storitev osebne asistence za pretekli teden.

Komentar:

Menimo, da je za zagotovitev varnosti asistentov, ter ohranitev varnosti in kakovosti njihovega zasebnega življenja, pravično, da je urnik pripravljen na mesečni ravni, z možnostjo vnašanja tekočih sprememb. Smiselno bi bilo vnašanje urnikov na mesečni ravni, z možnim sprotnim posodabljanjem ter tedenskim potrjevanjem. Kar nekaj uporabnikov živi v odročnih krajih, kjer je slaba internetna povezava in ažurne posodobitve ne bodo možne. Večino nadomeščanj urejamo izvajalci, kar pomeni, da kontaktiramo več nadomestnih asistentov, spremenimo tudi urnike rednih, da lahko umestimo nadomestnega. V takšnih primerih bo potem izvajalec poklical uporabnika, mu povedal kateri nadomestni asistent lahko pride na delo, kakšne so spremembe urnika ter da naj te spremembe vnese v aplikacijo. Vidimo možnosti za veliko napak, še posebej pri uporabnikih, ki imajo več osebnih asistentov z neenakomerno razporejenim delovnim časom. Kaj če, uporabnik ob trenutku nastanka spremembe ne bo imel možnost posodobitve urnika v aplikaciji, kaj če bo v bolnici ali na terapijah, rehabilitaciji, na izletu, bo spal ipd.

Menimo, da bi morali biti dovoljeno, da lahko urnike in posodobitve vnaša tudi izvajalec, kadar se uporabnik s tem strinja. Ponovno opominjamo, da je za evidence zaposlenih po Zakonu o delovnih razmerjih odgovoren delodajalec, ter da termin neformalni delodajalec, ki se v osebni asistenci pogostokrat uporablja, ne obstaja v nobenem zakonu v Sloveniji.

21. člen (obveza izvajanja osebne asistencije)

(2) Uporabnik in izvajalec osebne asistencije skupaj izbereta osebne asistenta.

Komentar:

Potrebno bi bilo uskladiti besedilo 8. odstavka 2. člena (Uporabniku je zagotovljena prosta izbira izvajalca osebne asistencije in osebne asistenta) ter besedilo tega odstavka.

22. člen (zamenjava izvajalca osebne asistencije)

(2) Če uporabnik oziroma njegov zakoniti zastopnik glede osebne asistenta postavlja zahteve, ki jih izvajalec osebne asistencije ne more izpolniti in v odnosu do asistenta ne ravna v skladu z izvedbenim načrtom ali krši delovno ali kazensko zakonodajo, lahko izvajalec osebne asistencije odstopi od izvajanja izvedbenega načrta in skupaj z uporabnikom ter koordinatorjem poišče drugega izvajalca.

Komentar:

Uporabniku je v 8. odstavku 2. člena zagotovljena prosta izbira izvajalca in osebnega asistenta. V primeru kršitev s strani uporabnika, menimo, da je sporno, da je izvajalec tisti, ki mora iskati novega izvajalca, če ve kakšne kršitve je uporabnik povzročal.

(4) Ne glede na drugi in tretji odstavek tega člena lahko izvajalec osebne asistencije odstopi od izvedbenega načrta tudi, če uporabnik krši obveznosti iz dogovora o izvajanju osebne asistencije in gre pri tem za utemeljen razlog, ki onemogoča nadaljnje izvajanje osebne asistencije. Pred odstopom od izvedbenega načrta mora izvajalec pisno opozoriti uporabnika na kršitev in na možnost odstopa, če bo uporabnik ponovno kršil obveznosti v enem letu od prejema opozorila in pridobiti pozitivno mnenje koordinatorja. V primeru odstopa od izvedbenega načrta je izvajalec dolžan zagotoviti izvajanje osebne asistencije, dokler se ne zagotovi njeno izvajanje z drugim izvajalcem osebne asistencije, a največ dva meseca od odstopa.

Komentar:

Maksimalni rok za prenehanje izvajanja osebne asistencije s strani izvajalca v primeru grobih kršitev uporabnika, bi moral biti krajši od dveh mesecev, saj zaradi takšnih kršitev izvajalec v tem času ("odpovednem roku"), ne more zagotoviti izvajanje osebne asistencije v skladu z zakonom. V primeru hujših kršitev s strani uporabnika je dvomesečni rok predolg, istočasno pa bo, predvidoma, uporabnik s kršitvami nadaljeval v času "odpovednega roka". V takšnih primerih lahko gre tudi za zaščito zaposlenih osebnih asistentov ali kršitev njihovih pravic, kar izvajalec, kot delodajalec, ne sme dopustiti. V primeru hudih kršitev, bi moral izvajalec imeti možnost takojšnje prekinitve izvajanja osebne asistencije.

Podrobneje je potrebno pojasniti oziroma opredeliti vlogo koordinatorja v primerih kršitev uporabnika in pridobitvi pozitivnega mnenja koordinatorja. V katerih primerih mora koordinator izdati pozitivno mnenje, na kaj se nanaša mnenje, verjetno če koordinator izda pozitivno mnenje, mora prej izdati tudi kakšno opozorilo.

23. člen
(spremljanje dela osebnega asistenta)

(1) Izvajalec osebne asistencije koordinatorju enkrat letno poroča o izvajanju osebne asistencije pri uporabniku, koordinator pa enkrat letno v skupnem poročilu poroča ministrstvu o izvajanju vseh storitev osebne asistencije, ki jih koordinira.

Komentar:

Smiselno bi bilo določiti rok za poročanje, ki naj bo enoten in ne zgolj zapisan v zakonu kot "enkrat letno".

24. člen **(usposabljanje osebnih asistentov, strokovnih vodij in usklajevalcev osebne asistenc)**

(2) Usposabljanja strokovnih vodij in usklajevalcev osebne asistenc izvaja Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: inštitut) v sodelovanju s strokovnjaki s področja izvajanja osebne asistenc, ki imajo specifična znanja o potrebah pri posameznih invalidnostih.

Komentar:

V usposabljanje bi bilo potrebno vključiti tudi strokovnjake iz drugih področjih dela z ranljivi skupinami in ne samo s področja osebne asistenc. Strokovnjaki s področja komunikacije, asertivnosti, reševanja konfliktov, medsebojnih odnosov, različnih vrst invalidnosti ipd.

Usposabljanja strokovnih vodij in usklajevalcev, ki mora opravljati Inštitut so organizirana nekajkrat letno (<https://usposabljanja.irssv-sozo.si/>). V poletnem času usposabljanj ni. Kako bodo do usposabljanja prišli usklajevalci, ki jih bodo izvajalci morali zaposliti v času, ko ni razpisanih usposabljanj?

Dodatna znanja in usposabljanja za strokovne vodje in usklajevalce pa je potrebno prepustiti delodajalcu, saj le-ta ve, na katerih je potrebna krepitev njihovega znanja, glede na strukturo uporabnikov.

(3) Usposabljanja osebnih asistentov, ki opravljajo delo pri uporabnikih izvajalca osebne asistenc, izvajajo izvajalci osebne asistenc s pomočjo usposobljenih strokovnih vodij in usklajevalcev osebne asistenc izvajalca osebne asistenc. Praktični del usposabljanja za osebne asistente poteka pri uporabniku in je voden s strani izvajalca osebne asistenc v sodelovanju z uporabnikom oziroma zakonitim zastopnikom.

Komentar:

Zagovarjamo, da se vpelje NPK izobraževanje za osebne asistente ter, da se uvede pri izvajalcih možnost "couchinga na delovnem mestu" in s tem zaposlitev inštruktorjev, ki bodo izvajali usposabljanja na delovnem mestu za potrebe posameznega uporabnika. S tem bomo dolgoročno pridobili kadre za skupnostne storitve tako OA kot tudi vse druge, ki jih v RS potrebujemo. Poleg tega pa je izjemno pomembno, da lahko asistentje napredujejo navzgor: 1. asistent naprej 2. asistent s specialnimi znanji in tako naprej, kriterije je potrebno pripraviti v nadaljevanju.

Prav tako lahko izvajalec sam lahko osebne asistente dodatno usposablja, glede na potrebe delovnega mesta in uporabnikov (psihosocialne veščine, dodatna znanja v negi, delo z osebami, ki imajo avtizem...). S tem bi se dvignila kompetentnost osebnih asistentov, širilo bi se njihovo znanje, pridobili bi tudi možnost napredovanja, dvignila bi se jim samozavest in kakovost njihovega dela in istočasno tudi izvajanja osebne asistenc. Potrebno se je zavedati, da za delo osebnega asistenta vedno nosi odgovornost izvajalec osebne asistenc, ki

je tudi njegov delodajalec (ZDR-1). Zmotna in napačna je uporaba termina “neformalni delodajalec”, kar pogosto slišimo s strani ministrstva in tudi Inštituta. V slovenski zakonodaji neformalni delodajalci ne obstajo, zato je potrebno ta termin nemudoma prenehati uporabljati.

(6) Osebni asistenti, strokovni vodje in usklajevalci osebne asistence se morajo vsaj en delovni dan v koledarskem letu dodatno usposabljanje za opravljanje osebne asistence.

Komentar:

Enkrat letno izobraževanje osebnih asistentov, strokovnih vodij in usklajevalcev osebne asistence je absolutno premalo. Usposabljanja in izobraževanja vseh zaposlenih bi morala biti večkratna, bolj redna, o vsebini in količini potrebnih usposabljanjih bi moral odločati tudi delodajalec. Vsak delodajalec lahko najbolje zazna pomanjkljivosti znanja delavca in mu s tem zagotoviti ustrezna usposabljanja.

25. člen (usposabljanje uporabnikov)

(1) Uporabnik osebne asistence in njegov zakoniti zastopnik, če ga ima, sta dolžna, preden prvič koristita storitve osebne asistence oziroma najpozneje v dveh mesecih od začetka izvajanja osebne asistence, opraviti usposabljanje v skladu s tem zakonom.

Komentar:

Usposabljanje uporabnika in/ali njegovega zakonitega zastopnika mora biti opravljeno pred pričetkom izvajanja storitve osebne asistence. Kot je to določeno pri osebnih asistentih, usklajevalcih in strokovnih vodjih.

27. člen (vloga za uveljavljanje pravice do osebne asistence)

(1) Vlagatelj ali njegov zakoniti zastopnik vloži vlogo za pridobitev pravice do osebne asistence na centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na stalno ali začasno prebivališče vlagatelja. Vlagatelj, ki še ni dopolnil 18 let starosti, oziroma njegov zakoniti zastopnik, lahko vlogo vloži največ štiri mesece pred vlagateljevo dopolnitvijo starosti 18 let. Vloga vsebuje:

1. osebno ime vlagatelja, EMŠO in naslov stalnega ali začasnega prebivališča;
2. dokazila o stopnji in vrsti invalidnosti ali dokazilo o uvedbi postopka za pridobitev statusa invalida v skladu z drugim odstavkom 2. člena tega zakona;
3. zdravstveno dokumentacijo o vrsti in stopnji invalidnosti, zdravstvenem stanju vlagatelja ter uporabi medicinsko-tehničnih pripomočkov in drugo dokumentacijo, ki dokazuje vlagateljevo potrebo po osebni asistenci;
4. navedbo o potrebah po storitvah osebne asistence iz 7. člena tega zakona;
5. dokazilo o skrbi za otroka do 18. leta starosti;
6. odločbo o priznani pravici in višini dodatka za pomoč in postrežbo oziroma drugih denarnih prejemkov, ki jih vlagatelj prejema iz naslova potrebe po tuji negi in pomoči

- in podpisano izjavo, da se zavezuje, da bo denarni prejemek namenil za sofinanciranje osebne asistencije izbranemu izvajalcu osebne asistencije;
7. dokazila o izobraževanju ali zaposlitvi, če je zaposlen ali se izobražuje;
  8. dokazila, s katerimi dokazuje vključenost v programe ali storitve iz 9. člena tega zakona;
  9. dokazila o vključitvi v druge aktivnosti družbenega življenja;
  10. sporazum z delodajalcem iz tretjega odstavka 7. člena tega zakona;
  11. datum vložitve in podpis vlagatelja ali zakonitega zastopnika.

Komentar:

Dokazila je možno predložiti samo za aktivnosti, ki so organizirane in izvedene s strani npr. društev, zavodov ali drugih pravnih oseb. Kaj pa aktivnosti, ki jih uporabnik izvaja sam, npr. obisk kino predstav, gledališča, razstav, sprehodov, izletov, obisk družine in prijateljev, prosti čas s prijatelji? Kakšna dokazila naj uporabnik predloži v teh primerih? Nesmiselno je od uporabnikov zahtevati kakršnakoli dokazila. Večina uporabnikov se bo aktivnosti lahko šele začela udeleževati s pomočjo osebne asistencije!

Kakšno težo bodo predstavljala dokazila o vključitvi v druge aktivnosti družbenega življenja za pridobitev pravice do osebne asistencije? Ta potrdila ne morejo pogojevati pridobitev pravice do OA!!!!

29. člen (odločba o pravici do osebne asistencije)

(2) Odločba o pravici do osebne asistencije vsebuje:

1. ime in priimek uporabnika;
2. ime in priimek zakonitega zastopnika, če ga uporabnik ima;
3. število ur osebne asistencije na teden, ki so uporabniku priznane na podlagi mnenja komisije;
4. sklope storitev osebne asistencije;
5. ugotovitev, ali uporabnik že prejema denarni prejemek, in kateri denarni prejemek prejema;
6. navedbo o dolžnosti uporabnika, da bo denarni prejemek iz prejšnje točke namenil za sofinanciranje osebne asistencije izbranemu izvajalcu osebne asistencije;
7. rok za ponovno oceno upravičenosti do osebne asistencije v skladu z drugim odstavkom 33. člena tega zakona oziroma tretjega odstavka 2. člena tega zakona.

Komentar:

Menimo, da storitev osebne asistencije določene v 7. členu zakona, ni potrebno posebej navajati v odločbi za vsakega posameznega uporabnika, ampak lahko za vse uporabnike veljajo storitve določene v zakonu. Uporabniku se lahko stanje spremeni ali poslabša, s tem se spremenijo tudi njegove potrebe, ki so lahko drugačne od določenih storitev v odločbi. Kaj v takšnem primeru? Uporabnik, ki prej ni potreboval pomoči pri gospodinjskih opravilih, ker jih je bil zmožen opravljati sam, zaradi spremembe stanja jih zdaj ni več zmožen, v odločbi pa teh storitev nima priznanih. Ali lahko asistent izvaja te storitve?

(3) V izreku odločbe se v primerih življenjske ogroženosti uporabnika, navede obvezna nujna prisotnost osebnega asistenta iz drugega odstavka 7. člena tega zakona.

Komentar:

Menimo, da je najprej najpomembneje definirati življenjsko ogroženost in kateri uporabniki so življenjsko ogroženi. Menimo, da se z določanjem nujne prisotnosti osebnega asistenta v primerih "življenjske ogroženosti" uporabnika skuša krčiti pravico drugih uporabnikov do prejemanja osebne asistencije v nočnem času. Bolj kot zagotavljanje pravice življenjsko ogroženih uporabnikov, je tukaj očitno namigovanje, da nočno delo ne bo dovoljeno pri drugih uporabnikih, ki niso "življenjsko ogroženi" oziroma tistih uporabnikov, ki jim je dodeljenih manj ur in bodo zaradi teh ur označeni da niso življenjsko ogroženi. Naj opomnimo, da je osebna asistencija namenjena samostojnemu življenju, da opolnomoči in omogoči uporabniku, da si sam oblikuje in vodi življenje. Zakonske omejitve, ki uporabniku odločajo, da ob nočnem času ne more prejemati osebne asistencije, ker bodisi ni življenjsko ogrožen ali ker mu komisija dodeli (pre)malo ur so diskriminatorne. Menimo, da je nujno potrebno določbe, ki se nanašajo na nočni počitek ali življenjsko ogroženost izločiti iz zakona!

(4) V primeru vključenosti vlagatelja v storitve iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona se v izreku odločbe določi obseg in vrsto storitev osebne asistencije za čas, ko je uporabnik v storitve vključen in za čas, ko storitev iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona ni na voljo.

Komentar:

Kot smo že dejali, obseg ur vključenosti v storitve iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona, ni predmet odločbe, saj so te storitve spremenljive narave. Določitev obsega v odločbi bi onemogočil uporabniku spremeniti obseg ur ali same vključenosti oziroma bi bil primoran čakati na dolgotrajni birokracijski postopek spremembe odločbe. Nujno se mora iz zakona izločiti navedbo obsega ur storitev iz tretjega odstavka 9. člena.

(6) Mnenje komisije in ocenjevalni obrazec se vročita skupaj z odločbo, ne glede na določbe o obvezni seznanitvi stranke o dejstvih in okoliščinah, ki so pomembna za izdajo odločbe na podlagi zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

Komentar:

Mnenje komisije se naj vlagatelju predloži pred izdajo odločbe uporabniku. Na mnenje komisije mora imeti uporabnik možnosti podati svoje mnenje, pri čemer se bi lahko izognili morebitnem vlaganju pritožb.

31. člen **(mnenje o obsegu ur in vsebini osebne asistencije)**

(1) Komisija na podlagi vloge in osebne razgovora na domu uporabnika izdelava mnenje o številu ur in vsebini osebne asistencije. Pri ocenjevanju vrste, vsebine in obsega potreb komisija uporablja standardizirano ocenjevalno orodje za oceno potreb po storitvah osebne asistencije – ZojA, ki ga določi minister.

Komentar:

Določen bi moral biti rok v kolikšnem času mora komisija izdelati mnenje.

(2) Komisija je izvedenski organ, ki deluje v okviru Centra za socialno delo. Člani izvedenskega organa so strokovnjaki, ki imajo najmanj štiri leta strokovnega in praktičnega znanja s področja invalidskega, socialnega in zdravstvenega varstva. Člane izvedenskega organa imenuje Skupnost Centrov za socialno delo.

Komentar:

Ustreznost in usposobljenost komisij mora biti v zakonu natančneje opredeljena. Komisije morajo biti nevtralne in nepovezane z izvajalci osebne asistencije ali zagovorniki pravic invalidov, kar se je izkazalo kot primer slabe prakse komisij iz Inštituta, kjer so se integrirali posamezniki iz kroga izvajalcev osebne asistencije, invalidskih organizacij ipd. Kar je v praksi zelo škodljivo, saj so si le-ti zakon interpretirali in uporabljali po svoje. Delo komisij mora biti ažurno, dosledno in v skladu z zakonom. Zakon mora določiti tudi sankcije za člane komisije v primeru malomarno ali nestrokovno opravljenega dela. Prav tako morajo biti določene sankcije za zaposlovanje članov komisij, ki ne izpolnjujejo pogojev in strokovnih znanj, ki jih določa zakon. Prav tako je potrebno sankcionirati v kolikor je komisija svoje delo opravila malomarno, pomanjkljivo ali koruptivno.

(8) Pravica do osebne asistencije je izražena v obsegu ur na teden. V primeru vključenosti vlagatelja v storitve iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona se pravica do osebne asistencije opredeli v obsegu ur na teden, ko je uporabnik v storitve vključen, ter v obsegu ur na teden, ki jih uporabnik potrebuje, ko storitev iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona ni na voljo.

Komentar:

Kot smo že omenili, obseg ur vključenosti uporabnika/vlagatelja ne more biti del odločbe ali mnenja!! Določitev, da se ure zmanjšajo za število ur vključitve v te programe je dovolj. Kot smo že omenili, vključenost v te programe je spremenljive narave in ne more biti del mnenja ali odločbe, ki sta dolgoročne narave.

Predlagamo tudi, da se ure določijo na mesečni ravni in ne na tedenski, s tem da se upošteva ob zapisu spremenljivost dni v mesecu.

36. člen (cena ure storitve osebne asistence)

(1) Cena ure storitve osebne asistence se določi tako, da pokrije upravičene stroške, povezane z delom osebnih asistentov, ter upravičene stroške, povezane z organizacijo in izvajanjem osebne asistence.

Komentar:

Pojem upravičeni stroški je pomanjkljivo zapisan in dopušča možnosti manipulacij pri naknadni določitvi in spremembah stroškov v Pravilniku o osebni asistenci. Tukaj bi moralo biti dodano besedilo, ki določa, da morajo biti upravičeni stroški tudi v skladu z ostalo delovnopravno zakonodajo, pravnih razmerji in pravnih podlag za izvajanje dela posameznikov, ki zavezuje izvajalce. Prav tako je v besedilo potrebno vrniti besedo "VSE" stroške.

Metodologija za izračun cene urne postavke mora biti vzdržna in mora pokrivati vse stroške, ki so povezani s kakovostnim izvajanjem osebne asistence. Metodologija mora biti zapisana v zakonu. Manipulacija vsakokratnih političnih sprememb je nedopustna. Trenutna cena ure osebne asistence ne omogoča pokrivanja navedenih stroškov in ni v skladu z ZOA. Opozoriti pa je tudi potrebno, da je ministrstvo, v vmesnem času, določilo urno postavko brez metodologije. Prav tako pa je bilo obdobje, ko ministrstvo ni zagotavljalo ustrezne urne postavke, glede na metodologijo. Takšne prakse je potrebno zamejiti in metodologijo urne postavke jasno zapisati v zakon.

V metodologiji morajo biti zajeti vsi stroški plač in izvajanja osebne asistence (upoštevati je potrebno vse zakone, ki delodajalca obvezujejo k izpolnjevanju, a se v okviru osebne asistence ne predvidevajo kot upravičeni stroški; primer: Zakon o varnosti in zdravja pri delu - promocija zdravja na delovnem mestu, Zakon o delovnih razmerjih - upoštevati je potrebno vse zakonske dodatke, ki jih mora delodajalec plačevati ter drugo. Presežna sredstva se vračajo! Vse uskladiti tudi z računovodskimi standardi. Omogočiti prenos oz. rezervacijo sredstev za neizkoriščeni dopust in strošek, ki nastane z nadomeščanjem teh dopustov.

37. člen (financiranje osebne asistence)

(1) Za vsakega uporabnika pristojni center za socialno delo z odločbo iz 29. člena tega zakona določi število ur storitev osebne asistence, ki se mu prizna tedensko ali mesečno, ali višino denarnega nadomestila v skladu z 8. členom tega zakona.

Komentar:

Dodatno predlagamo dnevno določitev števila ur osebne asistence. V zakonu je potrebno določiti in natančno opredeliti ali se ure osebne asistence priznajo dnevno, tedensko ali mesečno, kdaj in v kakšnih primerih - v nasprotnem primeru bo prihajalo do nejasnosti in napačne uveljave v praksi. Lahko se uporabljajo vse tri možnosti, vendar mora biti to navedeno v odločbi. Dnevno bi

bile določene ure samo v primeru 24-urne osebne asistencije, tedenska in mesečna določitev ur pa pride v poštev pri uporabnikih z manj urami, ki bi lahko z odobrenimi urami lažje razpolagali v posameznem mesecu.

(2) Če je uporabnik upravičen do prejemanja dodatka za pomoč in postrežbo oziroma do drugih denarnih prejemkov zaradi potrebe po tuji negi in pomoči, uporabnik sofinancira osebno asistenco pri izbranem izvajalcu osebne asistencije v višini navedenega prejemka.

Komentar:

V koliko se mora osebna asistencija sofinancirati s strani uporabnika, bi to bilo smiselno opraviti glede na dohodkovni cenzus in ne glede pravico do dodatka za pomoč in postrežbo ob upoštevanju koriščenih ur osebne asistencije na mesečni ravni. Upoštevati je potrebno, da je dodatek za pomoč in postrežbo namenjen upravičencu za kritje stroškov, ki nastanejo zaradi trajnih sprememb v njegovem zdravstvenem stanju in ne le v celoti sofinanciranju pomoči, ki jo prejema. Marsikateri uporabniki OA živijo globoko pod pragom revščine. V kolikor morajo z dodatkom za pomoč in postrežbo sofinancirati osebno asistenco, pa, žal, še dodatno ogrožajo svojo socialni status. Opozarjamo pa, da je to v nasprotju s konvencijo o pravicah invalidov, katero je Slovenija podpisala. Ne pozabimo, da 98 % invalidov živi na socialnem dnu ali pod njim, zato je potrebno v zakonu poskrbeti, da le-ti ne bodo še dodatno oškodovani.

45. člen (sankcije zoper uporabnika)

V primeru ugotovljene kršitve določbe tretjega odstavka 20. člena tega zakona, se lahko:

- uporabniku izreče denarna kazen v višini od 250 do 1.000 eur oziroma
- zahteva vračilo neupravičeno pridobljenih sredstev.

Komentar:

Določba "zahteva vračilo neupravičeno pridobljenih sredstev" je površno zapisana. Uporabnik ne pridobiva sredstev v osebni asistenci, uporabnik koristi ure, ki so mu dodeljene z odločbo o osebni asistenci. V kolikor je mišljeno, da mora uporabnik plačati kazen v višini sredstev, ki jih je izvajalec prejel za izvajanje osebne asistencije pri njemu, je to potrebno tako tudi definirati. V primeru, da so uporabniku ugotovljene kršitve ter je le ta primoran plačati kazen, je izvajalec izvzet iz obveznosti vračanja sredstev za opravljene ure osebne asistencije, ki so v nasprotju z 20. členom tega zakona.

48. člen
(prehodno obdobje za določitev ur storitev osebne asistence)

Za uporabnike osebne asistence, katerim se je zmanjšalo število ur osebne asistence za število ur, ki so jim bile priznane iz naslova pravice do vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji oziroma pravico do drugih podpor pri zaposlovanju in socialnem vključevanju, ki so financirane iz javnih virov in so urejene v predpisih s področja socialnega varstva in zaposlovanja invalidov ter vključenosti v izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov v skladu s predpisi, ki urejajo šolsko zakonodajo, se tudi po uveljavitvi tega zakona uporabljata določbi tretjega in četrtega odstavka 9. člena Zakona o osebni asistenci (Uradni list RS, št. 10/17, 31/18 in 172/21), do ponovne ocene upravičenosti do osebne asistence po tem zakonu.

Komentar:

Kot smo že zapisali, obseg ur vključenost v storitve iz tretjega odstavka 9. člena tega zakona, ni predmet odločbe, saj so te storitve spremenljive narave. Določitev obsega v odločbi bi uporabniku onemogočil spremeniti obseg ur ali same vključenosti oziroma bi bil primoran čakati na dolgotrajni birokracijski postopek spremembe odločbe. Nujno se mora iz zakona izločiti navedbo obsega ur storitev iz tretjega odstavka 9. člena.

Vsebina tega člena je prav tako vprašljiva saj bo na terenu dvojno izvajanje zakona. Natančneje bo potrebno pojasniti vsebino tega člena,

51. člen
(prehodno obdobje za zagotovitev pogojev za status izvajalca osebne asistence)

(1) Izvajalci osebne asistence, ki so na dan uveljavitve tega zakona vpisani v register izvajalcev osebne asistence, morajo najkasneje v roku šest mesecev od uveljavitve tega zakona izpolnjevati pogoje iz prve alineje drugega odstavka 12. člena tega zakona oziroma iz tretjega odstavka 12. člena tega zakona. Če v predpisanem roku ne izpolnijo pogojev iz tega odstavka, se po uradni dolžnosti izbrišejo iz registra izvajalcev osebne asistence.

(2) Izvajalci osebne asistence, ki so na dan uveljavitve tega zakona vpisani v register izvajalcev osebne asistence, se morajo vključiti v informacijski sistem na podlagi četrtega odstavka 12. člena tega zakona najkasneje v roku enega meseca od uveljavitve tega zakona. Če v predpisanem roku ne izpolnijo pogojev iz tega odstavka, se po uradni dolžnosti izbrišejo iz registra izvajalcev osebne asistence.

Komentar:

Določbe zagotovitve pogojev za status izvajalca osebne asistence, ki določajo pogoje obstoja že obstoječim izvajalcem, so nezakonite, saj kršijo "prepoved retroaktivnih zakonov". Načelo retroaktivnosti določa, da zakoni ne smejo veljati

za dejanja ali dogodke, ki so se zgodili pred njihovo uveljavitvijo. To načelo je pomembno, ker preprečuje retroaktivno spreminjanje pravnih obveznosti. Velja načelo, da zakoni veljajo od trenutka svoje uveljavitve naprej in ne vplivajo na pretekle dogodke. V kolikor ta pogoj ostane, v nobenem primeru ne more vplivati na delovanje že obstoječih izvajalcev. Opozarjamo, da pogoji kot so zapisani bodo dopuščali monopol čemur odločno nasprotujemo. Status ne zagotavlja dviga kakovosti!!!

PROBLEMATIKA OSEBNE ASISTENCE, KI JE NOVELA ZOA NE REŠUJE

- **Podpisi pogodb ministrstva z izvajalci bi morali biti urejeni najmanj 90 dni pred iztekom veljavne pogodbe.** Pogodbe bi morale biti dolgoročneješe - ne samo za eno leto.
- Mnogi izvajalci osebne asistencije se zaradi neustrezne urne postavke in načina financiranja srečujejo z likvidnostnimi težavami, ki se najbolj izrazijo, ko morajo, skladno z ZDR in v zakonskem roku, izplačati regres za letni dopust. Zato bi bilo potrebno najkasneje do 1. 6. tekočega leta zagotoviti dodatna sredstva za izplačilo regresa zaposlenim. Izplačilo sredstev izvajalcem po izdanih zahtevkih pa bi moralo biti izvedeno najkasneje do 10. v mesecu, kot je to urejeno v drugih socialno varstvenih storitvah - zavodih.
- V postopku za uveljavitev pravice do osebne asistencije je potrebno upoštevati dejansko stanje in potrebe uporabnika in tudi predvideti potrebe, ki bodo nastale z uveljavitvijo pravice do osebne asistencije. Ocenjevalna orodja morajo biti določena in javno objavljena; uporabnik pa bi po obisku komisije moral dobiti kopijo izpolnjenega ocenjevalnega obrazca in se še pred izdano odločbo z njim strinjati oz. se imeti nanj možnost tudi pritožiti (podati svoje mnenje). IRRSV, CSD in ministrstvo se morajo držati predpisanih zakonskih rokov za izdajo odločb. Uvesti je potrebno obvezne sankcije za tiste, ki se rokov ne držijo. V zakonu oziroma v pravilniku je potrebno navesti jasne roke.
- **Zagotoviti je potrebno Kolektivno pogodbo za osebno asistenco**, ki bo izvajalce zavezala k upoštevanju pravic in obveznosti do zaposlenih v osebni asistenci. Zaposleni osebni asistenti so v primerjavi z drugimi delavci, z urejenimi kolektivnimi pogodbami, v depriviligiranem položaju, kar vpliva tudi na število oseb, ki se odločajo zaposliti kot osebni asistent. Prav tako je nedopustno, da so asistenti plačani za isto delo različno, saj izvajalci priznavajo različno višino dodatkov, kar jim omogoča Pravilnik o osebni asistenci z ohlapnim določilom - *do višine*. Glede na to, da je minister javno izjavil, da podpira podpise kolektivnih pogodb, je, ne le pričakovano ampak tudi nujno potrebno, da se v zakonu in pravilniku jasno zapišejo dodatki, ki osebnim asistentom pripadajo na pogoje njihovega dela.
- V plačni sistem osebne asistencije je potrebno uvesti najmanj tri plačilne razrede. Višina plačilnega razreda se določi glede na težavnostno stopnjo uporabnika, kar naj bo zapisano tudi v odločbi uporabnika pravice do osebne asistencije in se s tem ne dopušča manipulacij. Vsi ostali dodatki po zakonih pa delavcu tako pripadajo in se prištejejo k plačnem razredu.
- Za vse izvajalce morajo veljati enotna in nedvoumna določila. Ministrstvo naj najmanj dvakrat letno organizira informativno delavnico za izvajalce o vodenju osebne asistencije, izpolnjevanju poročil in tam odgovarja na vsa vprašanja, s katerimi se izvajalci srečujemo ter poda enotna in jasna poročila in navodila. Na terenu prihaja do različnih tolmačenj, izvajalci prejema različna navodila

in informacije, kar privede do zmede in nerazumevanja usmeritev, pravil in navodil ministrstva. Na primer izvajalci si vsak po svoje in drugače tolmačijo določila za dopust zaposlenim in višino dodatkov.

- Predlagamo, da ministrstvo zagotovi enoten portal z odgovori na vprašanja povezana z OA. Portal mora biti javno dostopen z vsemi vprašanji in odgovori, ki jih uporabniki, izvajalci, asistenti ali drugi dnevno postavljajo ministrstvu.
- Strošek pravnega zastopanja in stroškov sodnih postopkov (če je vzrok sodnih postopkov osebna asistenca) bi moral biti upravičen strošek osebne asistencе.
- Potrebno je **posodobiti izvedbeni načrt**. Zdaj so potrebni 4 podpisi uporabnika, dovolj bi bil samo eden oziroma izjemoma dva, en podpis, ki bi zajel vse izjave in zaveze uporabnika ter končni podpis uporabnika oz. zakonitega zastopnika.
- **Ukinitev vrednotnice**. Trenutno vrednotnica nima bistvenega pomena, saj je pravica razvidna iz odločbe.
- Določitev **enotnih pravil obveščanja koordinatorjev invalidskega varstva in pošiljanja izvedbenih načrtov**. Različna navodila in zahteve koordinatorjev, nedosegljivost koordinatorjev za nujne zadeve, ko na CSD-jih ni uradnih ur. Določiti dežurne službe na centrih za socialno delo!
- **Omogočiti izvajanja osebne asistencе v obliki, da sta prisotna dva asistenta hkrati**. Pri nekaterih opravilih, še posebej pri uporabnikih, ki so v težjih stanjih, je potrebna pomoč dveh asistentov. Ure izvedbenega načrta bi lahko ostale iste, število ur osebne asistencе se ne bi povečalo na tedenski ravni, samo uporabnik bi imel možnost ure osebne asistencе razporediti glede na njegove potrebe.
- **Poenotiti izvedbeni načrt in dogovor OA**, sedaj se v praksi dogaja da izvajalci pišejo dogovore zelo različno in ne vedno v korist uporabnika. Zato je nujna uvedba enotnega dogovora, ki je obvezujoč za vse deležnike.
- Odštevanje ur OA - ure osebne asistencе se ne bi smele odšteti tistim uporabnikom, ki imajo manj kot 168 ur oziroma bi se morale odšteti tistim, katerih ure osebne asistencе in ure vključenosti v program presežejo prag 168 ur. V slednjem primeru bi se odštelo toliko ur, koliko jih je nad 168. Kadar se ure odštevajo in uporabnik ni v VDC ju ali šoli se mu mora omogočiti nemoteno koriščenje ur.

Pri odštevanju ur šole, se pojavljajo različne prakse, zato je potrebno zagotoviti, da se v času počitnic, bolezni... nemoteno koristijo ure OA, kar se zabeleži v izvedbenem načrtu, in zato ni potreben noben postopek.

- Pri izvajanju OA za večje število uporabnikov bi bilo potrebno, po našem mnenju, zaposliti dodatne strokovne vodje. Predlagamo, da se postavi pogoj, da obvezna zaposlitev dodatne strokovne vodje pri 17.400 in 33.060 opravljenih urah osebne asistencе na mesec.
- Trenutno je potrebno zaposliti dodatnega usklajevalca, ko izvajalec doseže 6.960, 12.180, 17.400, 22.620, 27.840, 33.060, 38.280 opravljenih ur osebne

asistencence na mesec. Izvajalcu bi morala biti dana možnost, da se sam odloči, da dodatnega usklajevalca ob doseženem pragu ne zaposli, če smatra da ga ne potrebuje.

- Vstopni prag za OA bi moral biti 20 ur na teden.
- Ministrstvo in zakonodajalce (vlado) pozivamo k uvedbi vsem znano nujno potrebnega prispevka za dolgotrajno oskrbo iz katerega naj se financira tudi osebna asistenca. Po besedah ministra za finance pa tudi vsega povedanega s strani ministra za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je največji problem poraba sredstev za OA, zato je eden izmed naših predlogov tudi, da ministrstvo ustanovi javni zavod, ki bo nadomestil vse izvajalce OA. V skladu z zakonom pa bi se vzpostavili regijsko pisarne skupaj s koordinatorji, strokovnimi vodji in usklajevalci. Ministrstvo bi z ustanovitvijo javnega zavoda za izvajanje OA na operativnem področju prihranil več sto tisoč evrov. Poleg prihranka pa bi na enem mestu imeli nadzor nad stroški izvajanjem OA. Pri vzpostavitvi takšnega zavoda ne bi bili uporabniki in asistenti nič prikrajšani, saj bi na enak način uveljavljali pravice iz naslova OA in opravljali svoje delo kot sedaj pri izvajalcih OA.

Laško, 14. 10. 2023

Društvo Vesele nogice

Spomenka Valušnik, predsednica